

မာတိကာ

- စာရေးသူ၏ အမှာစာ ၂
- ကျေးဇူးတင်လွှာ ၄
- နိဒါန်း ၅
- တနင်္သာရီယဉ်ကျေးမှု ၉
- တနင်္သာရီရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုအထောက်အထားသုတေသနစရိတ် ၁၁
- ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားခဲ့ရာ ဒေသများသို့ သုတေသနမှတ်တမ်းတင်ခြင်း ၁၆
- ရုပ်ဝတ္ထုယဉ်ကျေးမှု (Material Culture) မှ တွေ့ရှိအထောက်အထားများ ၂၄
- ကျောက်ခေတ်သစ်ယဉ်ကျေးမှု (Neolithic Culture) ၂၆
- အိုးခြမ်းကွဲရှိ အနုပညာများကပြောသော တနင်္သာရီယဉ်ကျေးမှု ၂၈
- ကျောက်မို (Molds) အထောက်အထားတွေ့ရှိမှု ၆၁
- ကျောက်ထွင်းအနုပညာယဉ်ကျေးမှု (Stone Carving Culture) ၆၂
- Intaglios & Cameos ၇၁
- ကျောက်တံဆိပ်တုံးယဉ်ကျေးမှု (Stone Seal Culture) ၇၄
- ကျောက်လက်စွပ်ယဉ်ကျေးမှု (Stone Ring Culture) ၉၆
- ကျောက်လက်ကောက်နှင့် နားဆွဲယဉ်ကျေးမှု (Stone Bangle and Earring Culture) ၁၀၇
- ကျောက်ပုတီးမျိုးစုံယဉ်ကျေးမှု (Stone Bead Culture) ၁၀၉
- ဖန်ထည်ယဉ်ကျေးမှု (Glass Culture) ၁၄၂
- ကြေးထည်ယဉ်ကျေးမှု (Bronze Culture) ၁၈၇
- ငွေထည်ယဉ်ကျေးမှု (Silver Culture) ၁၉၁
- တနင်္သာရီခေတ်ပိုင်း သတ္တုဒဂါးများ ၁၉၆
- ရွှေထည်ယဉ်ကျေးမှု (Gold Culture) ၁၉၇
- နိဂုံး ၂၁၁
- ကျမ်းကိုးများ (Bibliography) ၂၁၄
- စာရေးသူ၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း ၂၁၆

စာရေးသူ၏ အမှာစာ

တနင်္သာရီယဉ်ကျေးမှု (ခေတ်ကြောင်းပိုးလမ်းမကြီးပေါ်မှ မြန်မာ့ ရှေးဟောင်း ယဉ်ကျေးမှု) စာအုပ်ကို လေ့လာမှတ်တမ်းတင်၍ ပြုစုရေးသား ထုတ်ဝေရ သည့် အကြောင်းရင်းမှာ မြန်မာ့ရှေးသမိုင်းတွင် ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့သော အလွန်ဂုဏ်ယူဖွယ်ရာ ချမ်းသာကြွယ်ဝ စည်ပင်ထွန်းကားခဲ့သည့် မြန်မာ ပြည်၏ ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုကြီး တစ်ရပ်ကို ပြန်လည်ဖော်ထုတ်နိုင်ရန်မှာ မိမိကဲ့သို့ ရှေးဟောင်းသုတေသန ပညာရှင်တစ်ဦး၏ သမိုင်းပေးတာဝန် တစ်ရပ် အဖြစ် ခံယူထားချက်ကြောင့်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဤစာအုပ် ကို မိမိအတတ်နိုင်ဆုံးသော ကိုယ်စွမ်းဉာဏ်စွမ်းများအားလုံးကို ရင်းနှီး၍ အကောင်းဆုံးဖြစ်စေရန် ကြိုးစားရှာဖွေပြီး ပြုစုရေးသား ထုတ်ဝေခဲ့ရပါသည်။

တနင်္သာရီယဉ်ကျေးမှုသည် မြန်မာ့သမိုင်းအတွက် အလွန်အရေးပါသော ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှု (4th Century BC - 12th Century AD) ကြီး တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုယဉ်ကျေးမှု၏ ထွန်းကားရာ အချိန်ကာလ Chronology ကို လေ့လာသောအခါ စပုံယဉ်ကျေးမှု (700 BC - 200 AD) အနောင်းပိုင်း နှင့် ပျူယဉ်ကျေးမှု (200 BC - 900 AD) ထက်စောသော ကာလများကပင် စည်ပင်ထွန်းကားခဲ့သော ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုကြီးတစ်ခု ဖြစ်နေပေသည်။

ထိုတနင်္သာရီရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုကြီးကို ဖော်ထုတ်ရန်အတွက် ရှေး ပင်လယ်ရေကြောင်း ပိုးလမ်းမကြီး သုတေသန စီမံကိန်းကို ပြင်သစ်-မြန်မာ နှစ်နိုင်ငံပူးပေါင်း၍ မြန်မာနိုင်ငံတောင်ပိုင်းရှိ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ ကော့ သောင်းမြို့အနီးရှိ ခမောက်ကြီးနှင့် အော်ကြီးဒေသတို့တွင် (၂) နှစ်ကြာ တူးဖော် သုတေသနပြုခဲ့ကြပြီး ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန်လည်း အစီအစဉ် ရှိကြပါသေးသည်။ ထို သုတေသနစီမံကိန်းကို ပြင်သစ်အမျိုးသား သိပ္ပံနည်း ကျ သုတေသနစင်တာ (French National Centre for Scientific Research - CNRS) နှင့် မြန်မာနိုင်ငံသာသနာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဝန်ကြီးဌာန ရှိ ရှေးဟောင်းသုတေသနနှင့် အမျိုးသားပြတိုက်ဦးစီးဌာန၊ ပညာရေး ဝန်ကြီး ဌာနတို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။ ထိုတူးဖော်မှုမှ စမ်းသပ်ကျင်းအမှတ် (၆) (Test Pit - 6) မှ ရသော မီးသွေးစများကို Radio Carbon Dating Method ဖြင့် စမ်းသပ်ရာ ၃ ရာစုဘီစီ (3rd Century BC) မှ ၁ ရာစုဘီစီ (1st Century BC) အတွင်း သက်တမ်းရှိကြောင်း အခြေထွက်ရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုအကြောင်းကို ၁၉ ရက်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၀၂၀ ခုနှစ် စနေနေ့ ရက်စွဲပါ မြန်မာ့အလင်း သတင်းစာတွင် ပြင်သစ်အဖွဲ့နှင့် တူးဖော်မှုတွင် ပါဝင်ခဲ့သည့်

မောင်ကနန်း၏ ဆောင်းပါး “မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အစောဆုံး ပင်လယ်ရေ ပိုးလမ်းမ ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ” တွင် ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်ပါသည်။ ထိုသက် တမ်း ကာလအချိန်များအရ တနင်္သာရီယဉ်ကျေးမှုသည် ပျူခေတ်ယဉ်ကျေးမှု ထက် ပိုမိုစော၍ စပုံခေတ်ယဉ်ကျေးမှု အနောင်းပိုင်းအချိန်ကာလကပင် အောင်မြင်စည်ပင် ထွန်းကား နေခဲ့သည်ကို လေ့လာနိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် တနင်္သာရီ ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုသည် မြန်မာ့ရှေးဟောင်း ယဉ်ကျေးမှုများတွင် ထင်ရှားသော စပုံခေတ်နှင့် ပျူခေတ်နှစ်ခုကြားကာလအတွင်း ချမ်းသာကြွယ်ဝ ခဲ့သည့် ယဉ်ကျေးမှုကြီးပင် ဖြစ်ပေသည်။

ထို တနင်္သာရီယဉ်ကျေးမှုတွင် ပြည်တွင်းယဉ်ကျေးမှုများနှင့် နိုင်ငံတကာ ယဉ်ကျေးမှုများ ရောယှက်ထွန်းကားခဲ့ကြောင်းကို အလွန်စိတ်ဝင်စားဖွယ် တွေ့ ရှိရပေသည်။ အကြောင်းမှာ ထိုတနင်္သာရီဒေသသည် ရေကြောင်းပိုးလမ်းမကြီး (The Maritime Silk Road) နှင့် တောင်ဘက်ကုန်းတွင်းပိုးလမ်းမကြီး (The Southern Silk Road) တို့၏ ဆုံရာအချက်အချာကျသော နေရာတွင် တည် ရှိကာ အရှေ့အရပ်နှင့် အနောက်အရပ်၊ မြောက်ဘက်အရပ်နှင့် တောင်ဘက် အရပ်များအကြား နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေး ဖလှယ်မှု၊ နိုင်ငံတကာ ယဉ်ကျေး မှုများ ပေါင်းစည်းရာ နေရာအဖြစ် ရပ်တည်နေသည်ကို လေ့လာနိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုတနင်္သာရီတွင် နိုင်ငံတကာယဉ်ကျေးမှုများ ရောယှက် ထွန်းကား လာသကဲ့သို့ စာပေပညာရှင်များဖြစ်သည့် ပညာတတ် အသိုင်းအဝိုင်းများက ပါ ကူးလူးဆက်ဆံခဲ့ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုတနင်္သာရီခေတ်သည် ယနေ့မျက်မှောက်ခေတ် စင်ကာပူနိုင်ငံကဲ့သို့ ရေကြောင်းဆုံရာ ဆိပ်ကမ်းမြို့ နိုင်ငံ ဖြစ်သည့်အပြင် နိုင်ငံတကာလူမျိုးစုံ၊ ဘာသာမျိုးစုံ၊ ယဉ်ကျေးမှုမျိုးစုံ၊ ယုံကြည်မှုမျိုးစုံ၊ ပညာရှင်များနှင့် စီးပွားရေး အောင်မြင်စည်ပင်ထွန်းကားနေ သည့် ပုံဟန်အတိုင်း လွန်ခဲ့သည့်နှစ် နှစ်ထောင်ကျော်ကာလကပင် ထွန်းကား ခဲ့ကြောင်း မြင်ယောင်ကြည့်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုတနင်္သာရီယဉ်ကျေးမှု သည် မြန်မာ့သမိုင်း အတွက်သာမကဘဲ ကမ္ဘာ့ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုများကိုပါ တစ်နေရာတည်းတွင် ပေါင်းစည်းလေ့လာနိုင်သည့် အရေးကြီးသော သမိုင်းဝင် ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုကြီး တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ ကမ္ဘာ့အလယ် တွင် ဝင့်ကြားနိုင်သော နိုင်ငံတကာရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဆက်စွယ်နေ သည့် တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော မြန်မာ့ရှေးဟောင်း ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ်ဖြစ်သည့် တနင်္သာရီ ယဉ်ကျေးမှုကြီးကို ခြပ်ရိုရှပ်ဝတ္ထု ယဉ်ကျေးမှု (Material Culture) ကို အခြေခံ၍ ရေးသားပြုစုခဲ့ပါသည်။

ထို 'တနင်္သာရီယဉ်ကျေးမှု' စာအုပ်ကို ရေးသားပြုစုချိန်တွင် လေ့လာ ရမည့် ကျမ်းကိုးကျမ်းကားများမှာ ရှားပါးသောကြောင့် လက်တွေ့ ကွင်းဆင်း လေ့လာမှုများ ပိုမိုလုပ်ခဲ့ရပေသည်။ ထို့ကြောင့် တွေ့ရှိအထောက်အထား ပစ္စည်းများ ပေါ်မူတည်၍ Typology ကို အခြေခံပြီး ဆက်စွယ်မှုရှိသော နီးစပ်ရာ ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုကြီးများကို ရှာဖွေ၍ နှိုင်းယှဉ်ဖော်ပြကာ Tangible Culture (ခြပ်ရိုယဉ်ကျေးမှု) မှသည် Intangible Culture (ခြပ်မဲ့ယဉ်ကျေးမှု) များကို လေ့လာဆက်စပ် ကောက်နုတ်ဖော်ပြခြင်းဖြင့် ဤစာအုပ်ကို ဖြစ်မြောက်အောင် ရေးသားပြုစုမှတ်တမ်းတင်ခဲ့ရပါသည်။ ထိုသို့ မြန်မာပြည် ရှေးဟောင်း ယဉ်ကျေးမှုအတွက်သာမကဘဲ ကမ္ဘာ့ရှေးဟောင်း ယဉ်ကျေးမှုကြီးများ အတွက်လည်း အလွန်အရေးပါသည့် ရှေးဟောင်း ယဉ် ကျေးမှုကြီး ဖြစ်သည်နှင့်အညီ အမှားအယွင်းမရှိစေရန် တတ်နိုင်သမျှ သတိ ထား ကြိုးစားပြုစုရေးသားခဲ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် 'တနင်္သာရီ' ရှေးဟောင်း ယဉ်ကျေးမှုကြီးကို ဖော်ထုတ်ရန်အတွက် မိမိတတ်နိုင်သလောက် ကြိုးစား ဖော်ထုတ် ရေးသားခဲ့သော်လည်း အခြားသော ပညာရှင်များ၊ လေ့လာသူများ မှတ်တမ်းတင်သူများ စိတ်ဝင်စားသူများကလည်း ပိုင်းဝန်း၍ စုပေါင်းလေ့လာ ရှာဖွေရေးသားဖော်ထုတ်နိုင်ကြမှသာလျှင် ပိုမိုပြည့်စုံသော ရှေးဟောင်း ယဉ် ကျေးမှု ပုံကားချပ်ကြီးကို ပိုမိုထင်ရှားစွာ သိမြင်လာနိုင်ပေသည်။ ပြည်တွင်း သာမက ပြည်ပ ပညာရှင်များ၏ အကူအညီနှင့် ပိုင်းဝန်းပံ့ပိုးရမည့် အင်အား များလည်း လိုအပ်နေပါသေးသည်။ နိုင်ငံတကာရှိ ကျော်ကြားသော ရှေး ဟောင်း ယဉ်ကျေးမှုကြီးများနှင့်လည်း ဆက်စွယ်ပတ်သက်နေသောကြောင့် အရေးပါသော လေ့လာမှုပညာရှင်တစ်ခုအဖြစ်လည်း နိုင်ငံတကာ စာမျက်နှာ များပေါ်တွင် ပေါ်ထွန်းလာနိုင်သည့်အတွက် ပြည်တွင်းပြည်ပ အသိအတတ် ပညာရှင်များ ပူးပေါင်း၍ ပိုင်းဝန်းကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နိုင်ပါမှသာ ပိုမို ပြည့်စုံ သော ရောင်စုံ ပန်းချီကားချပ်ကြီးတစ်ခုအဖြစ် အောင်မြင်လာနိုင်ပေသည်။ ထိုအတွက် မြန်မာပြည်တွင်သာမက ကမ္ဘာ့အလယ်တွင်ပင် ဝင့်ကြားနိုင်သည့် များ၏ သမိုင်းပေး တာဝန်တစ်ရပ်လည်း ဖြစ်အပ်ပေသည်။

တန် (Terence Tan)

တနင်္သာရီ ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှု သည် မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ပျောက်ကွယ် သွားခဲ့သော အလွန်ဂုဏ်ယူဖွယ်ရာ ချမ်း သာကြွယ်ဝ စည်ပင် ထွန်းကားခဲ့သည့် ယဉ်ကျေးမှုကြီးဖြစ်သည်။ ထိုယဉ်ကျေး မှုကြီး စည်ပင်ထွန်းကားခဲ့ခြင်းသည် ခု ရာစုဘီစီအချိန်ခန့်ကပင် ယနေ့ကျေး မှု နိုင်ငံကဲ့သို့ တိုးတက်အောင်မြင်ကြိုရာ ခဲ့ပြီး မှတ်တမ်းတင်ထုတ်ဖော် ဖြစ်ခဲ့ ပျောက်ကွယ်သွားကြောင်းကို တွေ့ ရှိ အထောက်အထားများက ညွှန်ကြားပေး သည့် ပြင်သစ် ရှေးဟောင်းသုတေသန အဖွဲ့နှင့် မြန်မာပြည် ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာနတို့မှ ပူးပေါင်း၍ ထုတ် ခုတ်ရေးရာမှ ရရှိသော မီးသွေးစကို သိပ္ပံ နည်း Carbon C-14 Dating ဖြင့် စမ်း သပ်ရာ ၃ ရာစု ဘီစီမှ ၁ ရာစု ဘီစီအထိ အချိန်ကာလဟု အပြေရရှိပါသည်။ ထို ယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားခဲ့ရာ ဒေသသည် ယနေ့ တနင်္သာရီဒေသဖြစ်၍ ရှေးရေ ကြောင်းပိုးလမ်းမကြီး (The Maritime Silk Road) နှင့် တောင်ဘက်ပိုးလမ်း မကြီး (The Southern Silk Road) တို့ ဆုံရာ ကုန်သွယ်ရေး ယဉ်ကျေး မှုဝင်ယာကြသည့် အချက်အချာ နေရာ ဒေသလည်း ဖြစ်ပေသည်။ တနင်္သာရီ ယဉ်ကျေးမှု၏ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ အလွန် ကောင်းသည့် တပုထုပြားသော ကိုယ်ပိုင် ယဉ်ကျေးမှုပုံဟန်များကို ဤစာအုပ်တွင် လေ့လာတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။